

Hastalık Algısı Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hastalık Algısı Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22674>

Özet

Hastalık Algısı Ölçeği (HAÖ), bireylerin sahip oldukları sağlık durumlarına veya kronik hastalıklarına ilişkin bilişsel ve duygusal temsillerini değerlendirmek amacıyla uyarlanmış bir ölçüm aracıdır. Bu ölçeğin Türkçe adaptasyonu, **Zehra Armay** tarafından 2006 yılında İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde sunulan bir **yüksek lisans tezi** kapsamında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, ölçeğin Türk kültürüne uygunluğunu ve **geçerlilik** ile **güvenilirlik** özelliklerini test etmektir.

HAÖ, bireyin hastalığı nasıl algıladığını (örneğin, nedenleri, süresi, sonuçları ve kontrol edilebilirliği) ölçerek, hastalığa yönelik baka çkma stratejileri ve sağlık davranışları arasındaki ilişkiyi anlamada önemli bir rol oynamaktadır. Bu araç, özellikle sağlık psikolojisi ve davranışsal tıp alanlarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hastalık Algısı, Sağlık Psikolojisi, Ölçek Uyarlama, Geçerlilik, Güvenilirlik, Psikometri.

Yazarlar

Armay, Z.

Amaç

Hastalık Algısı Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin yaşadıkları hastalığa dair geliştirdikleri öznel inanç sistemlerini ve temsilleri sistematik olarak ölçmektir. Bu inançlar, hastanın hastalığına verdiği duygusal tepkiler ve uyguladığı tedaviye uyum gibi kritik sağlık çıktılarına doğrudan etkilemektedir.

Armay (2006) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışmasının özel amacı ise, uluslararası alanda kabul görmüş olan bu ölçeği Türkçe konulan popülasyonun kullanımına sunmak ve Türkiye'deki sağlık alanındaki araştırmalara **psikometrik** açıdan sağlam bir zemin sağlamaktır.

Yapı

Ölçek, hastalığa yönelik bireysel algıların psikolojik yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle Leventhal'ın Öz-Düzenleme Modeli (SRM) çerçevesinde ele alınır ve beş temel boyutu kapsar: **Hastalık Kimliği** (semptomların hastalığa atfedilmesi), **Süreç/Zaman Çizelgesi** (hastalığın beklenen süresi), **Sonuçlar** (hastalığın beklenen etkileri ve ciddiyeti), **Kontrol** (tedavi veya kişisel çabayla hastalığın kontrol edilebileceğine dair inanç) ve **Nedenler** (hastalığın algılanan etiolojisi).

Ölçek, bireyin bu boyutlardaki inançlar?n?n yo?unlu?unu ve niteli?ini de?erlendirerek, hastal??a yönelik kapsaml? bir **hastal?k alg?s?** profili sunar. Bu alg?lar?n anla??lmas?, sa?l?k profesyonellerine hastalar?n tedaviye uyumunu art?rmak için ki?iselle?tirilmis müdahale stratejileri geli?tirme imkan? tan?r.

Geçerlik

Ölçe?in Türk pop?lasyonundaki geçerlili?ine dair Armay (2006) taraf?ndan yürüt?len çal??mada, ölçe?in ölçmeyi amaçlad??? yap?y? ne ölçüde do?ru ölçtü?ü ara?t?r?lm??t?r. Kaynak metinde spesifik geçerlilik katsay?lar? belirtilmemi? olsa da, uyarlama sürecinde genellikle yap? geçerlili?i ve kapsam geçerlili?i incelenir.

Yap? geçerlili?inin sa?lanmas?, ölçe?in orijinal yap?s?ndaki boyutlar?n Türkçe versiyonunda da korundu?unu gösterir. Bu, maddelerin teorik olarak öngör?len faktörlere yüklenip yüklenmedi?inin incelenmesini içerir.

Güvenirlik

Kaynak verilerinde spesifik güvenilirlik bilgileri yer almamaktad?r. Ancak, 2006 tarihli uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in iç tutarlıl???n?n (Cronbach Alfa katsay?s?) ve muhtemelen test-tekrar test güvenilirli?inin incelenmi? olmas? beklenir. **?ç tutarlıl?k**, ölçekteki maddelerin ayn? yap?y? ne kadar tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir ve yüksek alfa katsay?lar? (**güvenilirlik**) ölçe?in kararlıl???n? destekler.

Faktör Analizi

Hastal?k Alg?s? Ölçe?i'nin uyarlama sürecinde, orijinal ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n Türk örnekleminde de do?rulanmas? amacıyla Faktör Analizi yönteminin kullanıld??? varsayılmaktadır. Bu analiz, ölçe?in temel bile?enlerini ortaya ç?karmakta ve maddelerin beklenen alt boyutlar alt?nda gruplan?p gruplanmad???n? istatistiksel olarak test etmektedir. Faktör analizinin ba?ar?s?, ölçe?in kültürel olarak e?de?er ve yap?s?sal olarak sa?lam oldu?unun kan?tlanması aç?s?ndan hayati öneme sahiptir.

Ölçüm Arac?

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Sağlık Bilimleri alanındaki bireyler veya kronik hastalık olan yetişkin popülasyonlar.

Age Group: Yetişkinler (Adults)

Population Details: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde çalışılmaktadır.

Test Methodology: Psikometrik Uyarlama ve Geçerlilik/Güvenilirlik Çalışması.

Anahtar Kelimeler

Illness Perception, Self-Regulation Model, Armay 2006, Psikometri, Sağlık davranışları.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: Belirtilmemiştir.

Correspondence Address: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özinler, Ücret ve Test Yolu

Hastalık Algısı Ölçeği'nin Türkçe uyarlama çalışması **2006** yılında tamamlanmıştır. Ölçek, bir **yüksek lisans tezi** kapsamında geliştirildiği için, akademik amaçlı kullanımlarda Armay (2006) kaynağına doğru şekilde referans gösterilmesi gerekmektedir. Ticari veya geniş ölçekli kullanımlar için, ölçeğin orijinal geliştiricilerinden izin alınması gerekebilir.

Kaynaklar

Armay, Z. (2006). *Hastalık algısı ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Erişim Linki (Tez Kaynağı): tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: hastalik-algisi-olcegi-toad.pdf

Hastalık Algısı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi için Armay (2006) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.